

**АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РАЗХОДИТЕ ЗА АПАРАТУРА, ИЗВЪРШЕНИ ОТ
МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ ЗА КЛИНИЧНИТЕ БАЗИ ЗА ОБУЧЕНИЕ**
Любомир Пенев, Цветелина Петрова-Готова, Красимира Маркова, Видин Кирков

**ANALYSIS AND ESTIMATION OF EQUIPMENT COSTS PERFORMED BY MEDICAL
UNIVERSITY - SOFIA FOR CLINICAL TRAINING BASES**
Lubomir Penev, Tsvetelina Petrova-Gotova, Krasimira Markova, Vidin Kirkov

Резюме: Високотехнологичните постижения на съвременната медицина все повече определят облика на здравните системи.

В настоящата статия се представят резултати от анализа на изразходваните средства за апаратура за клиничните бази за обучение на Медицински университет – София. Посочват се също и основните предимства на установените практики на функциониране на учебните бази и висшите медицински училища.

Чрез инвестициите, които прави за своите клинични бази за обучение, Медицинският университет – София постига осигуряването на модерно медицинско оборудване и такова за учебни и научно-преподавателски цели. По този начин се осигурява както лечение на пациентите с високо-диагностична апаратура, така и по-качествено обучение на студенти, докторанти и специализанти.

Ключови думи: клинични бази, инвестиции, апаратура, обучение.

Summary: The high-tech achievements of modern medicine are increasingly defining the appearance of healthcare systems.

This article presents the results of the analysis of the funds spent on equipment for the clinical training bases of the Medical University – Sofia. Therein are indicated also the main advantages of the established practices for functioning of the educational facilities and higher medical schools.

Through the investments made for its clinical training bases, Medical University - Sofia achieves the provision of modern medical equipment and such for educational and scientific teaching purposes. Thus aiming both - treatment of patients with high-diagnostic equipment as well higher quality training of students, PhD students and post-graduate students.

Key words: clinical bases, investments, equipment, training.

**ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ПО КЛИНИКИ В „ПИРОГОВ“ - ОТРАЖЕНИЕТО
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID 19**

Валентин Димитров, Нигяр Джафер, Наталия Кръстева, Евелина Велева

**FINANCIAL INDICATORS OF CLINICS IN „PIROGOV” – THEREFLECTION OF THE
COVID 19 PANDEMIC**

Valentin Dimitrov, Nigyar Dzhafer, Natalia Krasteva, Evelina Veleva

Резюме: Ковид-пандемията променя съществено функционирането, финансовите постъпления, разходните параметри, потвърждава предимствата и разкрива дефицитите в организацията и структурирането на лечебните заведения и здравната система в цялост.

Цел: Да се направи анализ на финансовите показатели за дейността на УБАЛСМ „И. Пирогов“ по клиници с оглед отражението на пандемията от COVID 19. Материал и методи: Използвани са: документален метод-проучване и анализ на нормативни,

финансово-счетоводни, отчетни документи, свързани с приходите и разходите и дейността на УБАЛСМ „Н. И. Пирогов“ преди, по време и след пандемията от COVID 19; сравнителен анализ; таблично-графичен метод. Резултати: Освен по клинични пътеки и за пациенти, приети по спешност, по време на пандемията УБАЛСМ „Н. И. Пирогов“, получава финансиране и по ред, определен за лечение на болни от COVID 19. Въпреки това, поради намаление на рутинната дейност на болницата, се прекъсва ежегодната тенденция за нарастване на дейността и приходите. В реанимациите на болницата са настанени най-тежките случаи от цялата страна, съответно изискващи и най-скъпоструващи грижи. Ето защо е необходимо да се създадат допълнителни клинични процедури за най-тежките случаи, които са хронично недофинансирани. Този проблем е най-добре очертан в Клиниката за детска анестезиология и интензивно лечение, където загубата е в размер на 4 316 хил.лв, което показва, че е необходимо да се създадат специални клинични процедури за интензивно лечение при деца, защото действащите процедури покриват едва 20% от разходите. Заключение: Пандемията от COVID 19 реструктурира приходите и разходите на единствената болница за спешна медицина в България. Въпреки вменената му функция за непрекъснато и денонощно обслужване на спешни пациенти и безотказна консултативна помощ в областта на Спешната медицина УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“ ЕАД не се различава като статут и изпълнява функциите си като лечебно заведение по търговския закон с едноличен собственик на капитала в лицето на МЗ. Изпълняването на мисията на болницата при сегашният ѝ статут е все по-затруднено с оглед непрестанния и най-голям прием за страната на спешни пациенти при сегашната планова система на финансиране. Капитацията на преминал амбулаторно пациент (постъпил в спешно приемно отделение без да се хоспитализира) през спешно приемно отделение е крайно недостатъчна.

Ключови думи: болница за спешна помощ „Пирогов“; Covid пандемия; финансови показатели

Summary: The Covid-pandemic significantly changes the functioning, financial receipts, expenditure parameters, confirms the advantages and reveals the deficits in the organization and structuring of the medical institutions and the health system as a whole. Objective: To analyze the financial indicators of the activity of UBALSM "I. Pirogov" by clinics in view of the reflection of the COVID 19 pandemic. Material and methods: The following were used: documentary method - research and analysis of normative, financial-accounting, reporting documents related to the income and expenses and the activity of UBALSM „N. I. Pirogov" before, during and after the COVID 19 pandemic; comparative analysis; tabular-graphical method. Results: In addition to clinical pathways and for emergency patients, during the pandemic UBALSM „N. I. Pirogov", also receives funding according to the procedure established for the treatment of patients with COVID 19. However, due to a decrease in the routine activity of the hospital, the annual trend of increasing activity and income is interrupted. The intensive care units of the hospital accommodate the most severe cases from all over the country, requiring the most expensive care. Therefore, it is necessary to create additional clinical procedures for the most severe cases, which are chronically underfunded. This problem is best outlined in the Clinic for Children's Anesthesiology and Intensive Care, where the loss is in the amount of BGN 4,316 thousand, which shows that it is necessary to create special clinical procedures for intensive care in children, because the current procedures cover only 20% of the costs. Conclusion: The COVID 19 pandemic restructured the income and expenses of the only hospital for emergency medicine in Bulgaria. Despite its assumed function of continuous and round-the-clock service to emergency patients and unfailing advisory

assistance in the field of Emergency Medicine, UMBALSM, „N. I. Pirogov” EAD does not differ in its status and performs its functions as a medical institution under commercial law with the sole owner of the capital in the person of the Ministry of Health. Accomplishing the hospital's mission in its current status is increasingly difficult in view of the nation's unceasing and largest admissions of emergency patients under the current planned funding system. The capitation of an ambulatory patient (admitted to an emergency department without being hospitalized) through an emergency department is grossly inadequate.

Key words: emergency hospital „Pirogov”, Covid pandemy, financial indicators

ВРЪЗКА МЕЖДУ ТРИ ИНСТРУМЕНТА ЗА ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ, СВЪРЗАНО СЪС ЗДРАВЕТО И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРОГНОЗИРАНЕТО ИМ ЕДИН ОТ ДРУГ

Емилия Насева, Евелина Маринова, Николай Димитров, Доротея Щерева-Тзуни

RELATIONSHIP BETWEEN THREE HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE INSTRUMENTS AND POSSIBILITIES OF THEIR PREDICTION BASED ON EACH OTHER

Emilia Naseva, Evelina Marinova, Nikolay Dimitrov, Doroteya Shtereva-Tzouni

Резюме: *Качеството на живот, свързано със здравето, се изучава чрез различни въпросници. Целта на настоящата публикация е да прогнозира стойностите на някои домейни от SF-12 и WHO-5 на базата на подходящи области от EQ-5D и VAS, както и да направи прогноза за EQ-5D и VAS въз основа на съответстващите им домейни от SF-12. Вторична цел е да се прогнозира всеки от скоростите EQ-5D, WHO-5 и SF-6D на базата на всеки от останалите. Използвани са данни от срезово популационно проучване сред 246 лица. Резултатите показват, че повечето прогнозираните области са с добри характеристики: моделите са адекватни ($p < 0,05$) и с високи стойности на коефициента на корелация. Сравняването на фактическите с прогнозните стойности обаче показва по-често значима разлика. Получените резултати показват, че прогнозирането на домейни от един въпросник с друг е възможно само донякъде, защото само до известна степен отговаря на действително получените скорове. По-добре да се прилагат същите инструменти за оценка на качеството на живот, свързано със здравето, ако има необходимост резултатите да бъдат сравнени с вече публикуваното от други автори.*

Ключови думи: *качество на живот, свързано със здравето, самооценка на здравето, прогнозиране*

Summary: *Health-related quality of life is studied through various questionnaires. The aim of this article is to predict the values of some SF-12 domains as well as WHO-5 based on relevant EQ-5D domains and VAS and to make a prediction of EQ-5D and VAS based on their corresponding SF-12 domains. A secondary objective was to predict EQ-5D, WHO-5, and SF-6D scores based on each of the others. Data from a cross-sectional population study among 246 individuals were used. The results show that most predicted values have good characteristics: models are adequate ($p < 0.05$) and correlation coefficient values are high. However, comparing the actual to predicted values often shows a significant difference. The results show that the prediction of domains from one questionnaire to another is only possible to some extent because it only corresponds to a certain extent to the scores obtained. It is better to apply the same tools to assess health-related quality of life if the results have to be compared with already published by other authors.*

Key words: *health-related quality of life, HRQoL, self-perceived health, forecasting*

ВЪВЕЖДАНЕ НА ЗАПЛАТЕНИ ОТ ОБЩИНСКИЯ БЮДЖЕТ НОЩНИ СМЕНИ НА АПТЕКИ ОТ ОТКРИТ ТИП

Константин Качулев, Тая Симова

INTRODUCTION OF MUNICIPAL BUDGET-PAID NIGHT SHIFT IN OUTDOOR PHARMACY

Konstantin Katchulev, Tania Simova

Резюме: Целта на изследването е изготвяне на подходяща методика за определяне на разходите за нощни смени в аптека и създаване на стратегия за договаряне на заплащането им от общинския бюджет. Използваните методи и материали включват преглед на трудовото законодателство (Кодекс на труда - КТ) в частта на извънреден и нощен труд, на фармацевтичното законодателство по отношение на изискването за организация на работата и устройството на аптеките, и проучване на комуникационни стратегии при преговори. Изведени са 7 основни компонента в определянето на разходите за нощна смяна в аптеки, като за целта са използвани данни от Национален Статистически Институт (НСИ), Независимата Българска енергийна борса, свободния пазар на стоки и услуги. От КТ, като разход-определящи компоненти на полагакия труд, се взеха под внимание чл. 140, 141, 143, 262 и 294. Всички останали разходи включват привеждането на аптеката в нощен режим на работа. За основа на комуникационната стратегия с общината се включиха три основни резултатно ориентирани възможности от въвеждането на нощни дежурства, заплатени от общината – възможност за закупуване на лекарствени продукти по рецепта, консултация с магистър-фармацевт и психологическо спокойствие за обществеността.

Използваната методика е оценена от собственици на аптека като реалистична и адекватна, а комуникационната стратегия доведе до успех и въвеждане на мярката в община Благоевград, като признатите средства са на стойност 306 лева с ДДС на ден за нощно дежурство. Направено е конвергиращо изчисление спрямо заплащания нощен труд във Федеративна Германия, като резултатите показват, че постигнатото плащане от общината е по-добро в България.

Ключови думи: разходи за нощни смени в аптека, общински бюджет

ЗАЩО И КАК ТРЯБВА ДА СЕ ОБРАБОТВАТ И ЗАЩИТАВАТ ЛИЧНИТЕ ДАННИ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО?

Веселин Йорданов, Николай Попов, Тодор Черкезов

WHY AND HOW PERSONAL DATA IN HEALTH CARE SHOULD BE PROCESSED AND PROTECTED?

Veselin Yordanov, Nikolay Popov, Todor Cherkeзов

Резюме: Личните данни са корпоративен ресурс, който е необходим за нормалното функциониране на здравните заведения. Защитата на личните данни е дейност с важно значение за всяка организация. Необходимо е да се осъзнае важността и неприкосновеността на личния живот, и да се напомня, че поверителността е важна за бизнеса. Затова трябва да се отнасяме при обработката и защитата на личните данни отговорно, обвързани от задължението за професионална тайна.

Ключови думи: лични данни, администратор, регламент, ОРЗД, директива.

Summary: Personal data is a corporate resource that is necessary for the proper functioning of healthcare facilities. Data protection is important for every organization. It is crucial to recognize the importance of privacy and to remind that confidentiality is imperative to the business. Therefore, we must treat the processing and protection of personal data responsibly, bound by the obligation of professional secrecy.

Key words: personal data, data controller, regulation, GDPR, directive.

РАЗВИТИЕ НА ИДЕЯТА ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ В НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРИЛОЖЕНИЕТО Ѐ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Веселин Йорданов, Стефан Великов, Велиян Димитров

DEVELOPMENT OF THE IDEA OF DATA PROTECTION IN THE NATIONAL LEGISLATION, AND APPLICATION IN THE HEALTH CARE SYSTEM

Veselin Yordanov, Stefan Velikov, Velian Dimitrov

Резюме: Защитата на личните данни е дейност с важно значение за всяка организация и компания. Необходимо е да се осъзнае важността и неприкосновеността на личния живот, да се очертаят начините за защита на личната информация и да се напомня, че поверителността е важна за бизнеса. Предложеният исторически обзор има за цел да представи стъпките за реализиране на идеята за защитата на личните данни в нашата страна и развитието на този процес в страните на Европейския съюз.

Ключови думи: лични данни, ОРЗД, Регламент, Директива, Комисия за защита на личните данни.

Summary: Data protection is important for every organization and company. It is crucial to recognize the importance of privacy, to outline the approaches to protecting personal information and to remind that confidentiality is imperative to the business. The proposed historical overview in this paper aims at presenting the steps to realizing the idea of personal data protection in our country and the development of this process in the countries of the European Union.

Key words: personal data, GDPR, Regulation, Directive, Commission for Personal Data Protection.

ПРОМОЦИЯ НА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПО МЕДИЦИНА. ПРЕВЕНЦИЯ НА САМОУБИЙСТВОТА

Елиа Георгиева

PROMOTION OF THE MENTAL HEALTH OF MEDICAL STUDENTS. PREVENTION OF SUICIDES Elia Georgieva

Резюме: Усилията за подобряване на психичното здраве на студентите до момента са фокусирани предимно върху подобряване на достъпа до психичноздравни услуги, намаляване на стигмата и други бариери пред лечението на психичната болест. Необходимо е обаче и въвеждането на нови оригинални модели, които да надградят тези усилия, като директно адресират основните причини за стрес, които са заложиени в самата учебна програма. Така по подходящ начин ще се промотира благополучието на студентите.

Студентите по медицина са по-податливи на проблеми с психичното здраве в сравнение с техни връстници, обучаващи се по други специалности. Медицинското образование може да повлияе негативно на благополучието на студентите, а самоубийството е сериозен проблем както при студентите по медицина, така и при практикуващите лекари.

В тази статия са разгледани принципите и мерките на ефективните програми за превенция на психичното здраве. Програмите за превенция на психичното здраве могат да бъдат приложени във всички университети. Различните университети могат да развият свои собствени всеобхватни подходи за предотвратяване на самоубийствата и промоция на психичното здраве на всички студенти, на персонала и на преподавателите.

Ключови думи: психично здраве, студент, студент по медицина, промоция, самоубийства, превенция

Summary: Up to the present, the efforts to improve the mental health of students have been focused mostly on improving their access to mental health services, decreasing of stigma and other barriers to the treatment of the mental disorder. However, it is necessary to introduce new and original models, that directly address the main causes of stress, intertwined in the curriculum. Thus in an appropriate way the well-being of students will be promoted.

Medical students are more affected by mental health problems than students at the same age from other specialties. The medical education could affect negatively the well-being of medical students. Suicide is a serious problem not only for medical students, but also for the practicing physicians.

In this article are reviewed the principles and measured of the effective programs for the prevention of mental health. The programs for the prevention of mental health could be applied in all universities.

Different universities could develop their own comprehensive approaches for the prevention of suicides and promotion of mental health of all students, the staff and the teachers.

Key words: mental health, student, medical student, promotion, suicides, prevention